

ali od pašnikov, in sicer s kraja. Kjer se opazi kaj tacega, preorjo naj se napadeni razori, a pri oranji naj se ličinke pridno pobirajo in potlej pokončajo. Na take preorane kraje seje naj se kaka okopavina ali pa kako sočivje.

Ravnanje s plemenskimi biki.

Zaradi slabe krme, slabega oskrbovanja in presilne porabe postanejo naši plemenski biki zgodaj nerabni, in dati jih moramo mesarju, ker so pretežki, preleni ali prehudi. To je pa živinorejcem na veliko škodo, ker triletni do šestletni biki zaplodevajo najlepša teleta, poldrugoletni do dvoletni biki, ki mnogokrat niti rabni niso za pleme, zaplodevajo pa teleta, ki niso sposobna za vzrejo lepe govedi. Ako hočemo bika ohraniti čvrstega in za pleme rabnega, pokladati mu moramo trikrat na dan, in sicer krme, ki je sestavljena iz $\frac{2}{5}$ sena, $\frac{2}{5}$ detelje in $\frac{1}{5}$ dobre slame. Vse to naj bode razrezano v 4–8 $\frac{1}{2}$ m dolgo rezanico. Za vsakkratno krmljenje vzemi 5 $\frac{1}{2}$ kg te mešanice.

Ako rabimo bika veliko t. j. vsak dan po enkrat (kar je uže veliko in pristoji le ob času, kadar se krave splošno pojajo), tedaj naj dobiva bik za priboljšek $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ kg strtega ali kuhanega ovsa ter s slano vodo zmočene krme. Oves pospešuje rodovitnost, slana voda pa prebavljanje. Zelene krme ne pokladaj mnogo, ker le ta slabi bika in ga dela pretrebušnega.

Piti daj bikom po trikrat na dan sveže in čiste vode, po zimi ne premrzle, po leti ne pregorke. Ne napajaj bika z mlačno vodo, v katero deneš morda še moke ali otrobi, ker taka pijača slabi živce, pospešuje debelost, a bik postane len in nezmožen za oplojenje.

Bikov hlev imej snažen in svetel, bika pa snaži vsaki dan. Neogibno potrebno je biku pregibanje pod milim nebom, bodisi da ga vpregaš ali pa izpuščaš na plano v zgradjen prostor. Biki, ki vedno stoje ali leže v hlevu, ulenijo se, dobe dolge parklje, ne stoje trdno na zadnjih nogah, kadar skačejo, in zato večkrat pode-rejo ali celo poškodujejo krave.

Mlade bike, katere hočeš vzrediti za pleme, krmi dobro in dajaj jim mnogo prilike, da se pregibajo na prostem. Najbolje je učiti bike voziti.

Strogo glej na to, da nihče ne draži bika in mu ne nagaja, ker to ga dela hudega in včasih skoraj ne-

sposobnega za rabo. Najbolje je rabiti obroček, katerega vtakneš skozi nosni hrustanec. S takim obročkom moreš najhujšega bika narediti prav pohlevnega.

Prostor za skakanje bodi blizu hleva in toliko za-varovan, da se ni bati pohujšanja. Krave in juvice, katere priženo k biku, preglej, če so zdrave ali ne, in ne puščaj k bolnim bika, ker more nalesti bolezen.

Razne reči.

— Kako moremo sode, v katerih je bil hranjen špirit ali žganje, porabiti ali pripraviti za vino. Navadno so taki sodi trdni in po nizki ceni, zato jih radi kupujejo tudi vinščaki. Če je bil v sodu špirit jako očiščen, rekteficiran, potem zadostuje, če sod izplaknemo z vodo, predno ga napolnimo z vinom. Drugače pa je treba ravnati s sodom, ako je v njem bil špirit nizke vrste, nečist, še poln patoke, kar tudi z nosom lahko izpoznamo. Kedor ima parni stroj, naj spusti sopara ali puha v sod; sopar prešine vse doge, le treba to nekajkrat ponoviti, dokler teče iz soda voda brez duha po patoki. Žal, da je to sredstvo le velikim posestnikom možno, mali vinščak si more pomagati, ako vlija toliko časa v tak sod vrelega luga in in ga kota potem sem ter tja, dokler teče iz soda voda brez duha. Prav tako je treba po nasvetu J. Rüdingerja ravnati s sodom, v katerem se je hranil rum, sicer dobi vino po njem duh, in to bo sleharni človek lahko izpoznal ali pa lahko sumnjičil, da se je vino umetno ponarejalo. Res, bolje ne moremo očistiti sodov, nego če jih izparimo z vodno paro.

— Da se grahovo seme v zemlji obvaruje mrčesov, namoči ga nekoliko ur pred setvijo v vodi, kateri so primešane saje ali pa še bolje aloja (katere dobiš v apoteki). Zrna

se nasrkajo nekoliko vode, zato raje vzkalijo, sajna ali alojna grenkota jih pa varuje mrčesov.

Podučne stvari.

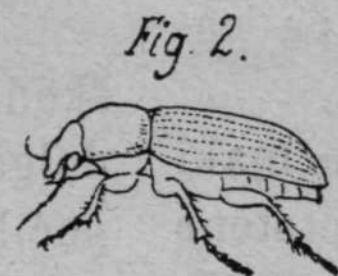
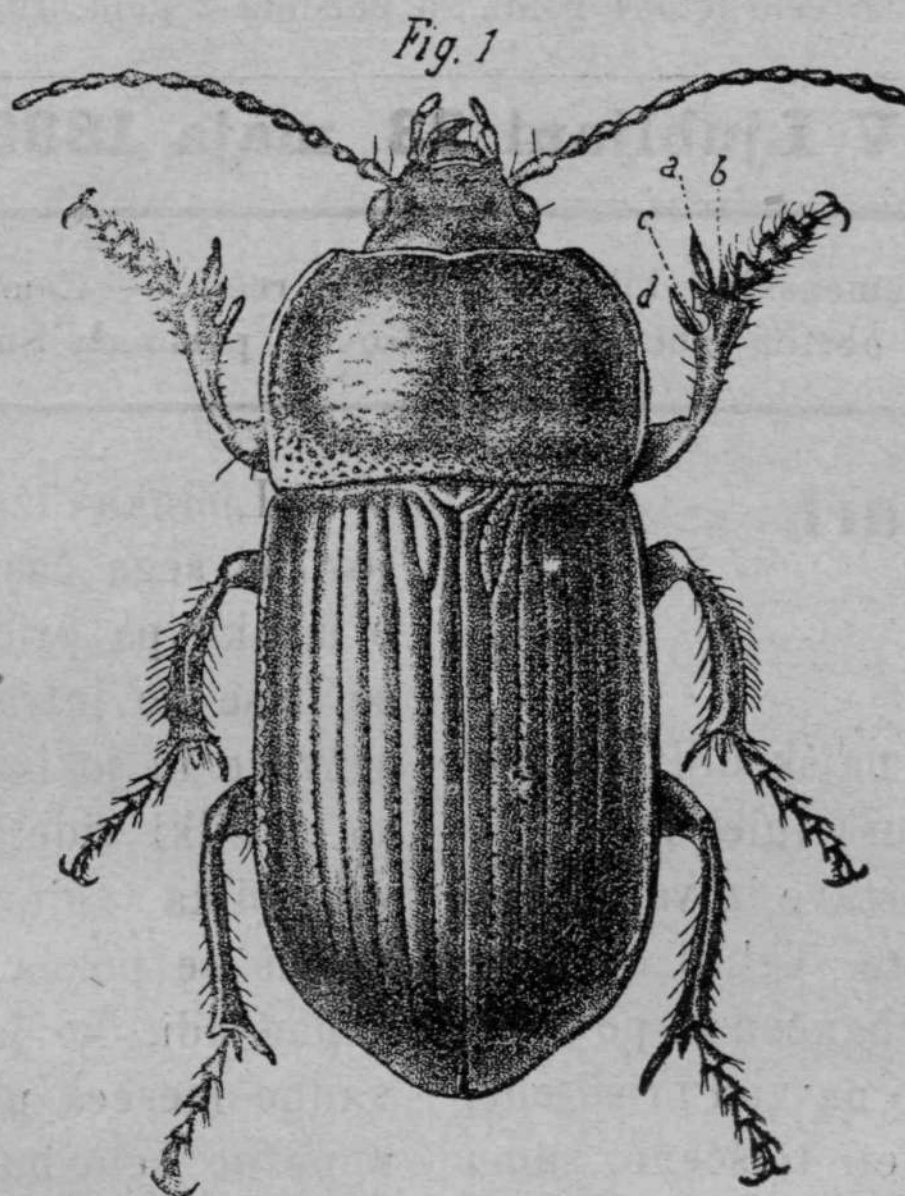
Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

79.

Velikani v pernatem gozdu.

Če gremo s severja na jug, tedaj se nam šilasto drevje čedalje bolj pozgublja, in mesto njega se košati

Podoba 30.

pernato. Kakor imajo šilasti gozdi svoje velikane, tako jih imajo tudi pernati. Med našimi velikani naj omenimo najpreje hrasta. Največi hrast, ki ga v Evropi poznajo, stoji v Francoskej pri Saintesu. Gorostas ta je visok do 20^m/, pri tleh mu imá deblo v premeru skoro 9^m/ . V votlem deblu je napravljena soba, ki je 3^m/ visoka in 3 do 4^m/ široka. V sobo dohaja svetloba skozi malo okno, in stene njene so poraščene z mahom in s praprotjo. Nad vrati so izžagali kos lesa, ter so našteli na njem 200 kolobarjev, in sodeč po tem kosu menijo, da bi ta hrast utegnil stati 1800 do 2000 let.

Drug malo manjši hrast je stal v Angleškej pri Dorsetshire-u. Velé o njem, da je imel v obsegu 21¹/₂^m/ . Tudi ta hrast je bil votel. Votlina mu je bila 5^m/ široka in 6¹/₃^m/ visoka. Za časa Cromwellovega je bila v njem gostilna za potnike. Leta 1703 je povalila silna burja to drevo na tla, in je ležalo do 1753. l. ko so zadnje kosove prodali za kurjavo. V Norfolku, v parku pri Windforthlingu stoji nekda še eden hrast, ki imá pri tleh v obsegu 22^m/, in sredi debla 12¹/₂^m/ . Velikega hrasta omenjajo tudi pri Dodersdoru v Holštinskej, v obsegu imá 14^m/, in prav tak hrast se nahaja tudi pri Bamelu v Hesens-Darmstadtu.

Do 1857. l. je stal prekrasen hrast pri Breslavi. Točno ga je zmeril Göppert. V višini dveh črevljev od zemlje je imel v obsegu 42 črevljev. V višini 14¹/₂ črevljev je začel iti v veje, in sicer v tri velike. Ena veja se je odkrehnila 1833. l., in je dala derv 14 sežnjev. Deblo je bilo votlo, in je 19 oseb moglo stati v njem. Celo deblo je bilo visoko 78 črevljev. Julija meseca 1857. l. ga je povalila burja na tla, in potem ga je Göppert še natančneje ogledal, zmeril, in popisal na novo. Meni, da je bil star 700 do 800 let.

Tudi Hrvatska imá lepih hrastovih šum. Najlepši hrasti se košate v Slavoniji, v obsegu imajo po 5¹/₂^m/, in visoki so po 32^m/ . Stari so po 250 do 300 let.

V severnej Ameriki rastó razni hrasti, ali kolikor znamo do sedaj, nobeden se ne more meriti z našimi, kar se tiče veličine. Samo ena vrsta hrastov (*Quercus bicolor*) je precej velikanska.

Bukev se potegne visoko samo v gostih šumah, ker vsaka teží po tem, da s svojo krošnjo dojde na zrak in svetlobo. Na takih krajih imajo bukke kedaj pa kedaj po 40 do 42^m/ višine. Ali kjer stoji bukev na samem, tam gré s krošnjo bolj na širjavo kot na višavo, in redkokedaj imá več kot 20 do 22^m/ višine. V obsegu imajo bukke navadno po 3 do 4^m/ . V Falkenbergu pri Freienwaldu je zmeril Ratzeburg bukke, ki so imele tudi po 6^m/ v obsegu, in pri Dodersdoru v Holštinskej po 7^m/ . Pri Dänisch Neuhofo stoji bukev, ki imá en črevelj nad zemljo skoro 8^m/ v obsegu. V Avstraliji rastó bukke (*Fagus Cunninghami*), ki imajo višine 65^m/, in debeline 7¹/₂^m/ .

(Dalje naslednjič.)

„Matica Slovenska“.

Tajnikovo letno poročilo o delovanju odborov v dobi od 1. aprila 1887. do 31. marca 1888. l.

(Dalje.)

Njegova glavna zaslomba je v prvi vrsti škofija ljubljanska, deloma pa tudi škofija lavantinska. Veliko ugodnejših razmer bi bilo še želeli po ostalih škofijah, akoravno se tudi v teh tú pa tam na bolje obrača. Odboru je vedno resna briga pridobiti si marljivih, za stvar in njen prospeh navdušenih poverjenikov, namere njegove so tudi precej uspešne. Gotovo je pa, da poverjenik sam vsega tudi ne more storiti, treba je, da ga tudi njegovi člani dosledno podpirajo, da mu ne stavlajo zaprek. Tudi v zadnji dóbi zvršilo se je pri matičnih poverjeništvih precej sprememb, bodisi vsled smrti, bodisi vsled odpovedi ali pa preselitve dosedanjih poverjenikov. Nove poverjenike so dobili: Gorica, Slov. Gradec, Komen, Vrhnika, Zavrč, Rateče; dobiti jih pa imajo: Kanalska dolina, Moravče in Pliberk. Reka je še vedno izpraznjena. Slovenje bistriška dekanija ima v zadnjem času jedno samo poverjeništvo; dolinskemu poverjeništvu bila je priklopljena tudi osapska dekanija.

V tesni zvezi s poverjenišskimi razmerami, ker od njih močno odvisne, so si tudi društveniške razmere, ki se jednako prvim, v zadnjih letih po malem, toda dosledno boljšajo. Za l. 1885 je plačalo „Matici“ 1130 letnikov, za l. 1886 že 1196, za l. 1887 doslej že 1297; nekaj jih utegne še priti, tako, da jih bo skupaj gotovo 1300. Glede letošnjega leta ni doslej še mogoče izreči končne sodbe, akoravno je vplačevanje v primeri z lanskim istotako. Število ustanovnikov ostaje od leta do leta v bistvu jednako. Umrle ustanovnike nadomeščajo na novo pristopivši; ustanovnikov je vedno nekoliko nad 300. V obče bi bilo pa gledé društvenikov, zlasti po nekaterih krajih na deželi, želeli nekoliko živahnejšega zanimanja za „Matico“. Društvo se resno trudi dosežati svoj namen in ne zasluži nikakor, da je omikano slovensko občinstvo še večinoma toli prezira. Pomisliti je tudi treba, da je društvu tem lože ustrezati željam in zahtevam društvenikov, čim večja je denarna podpora društvenikov samih. In bodimo pravični ter vprašajmo se: Katero drugo društvo, ki ima samo 1500 rednih plačnikov, podaje leto za letom svojim članom za tako nizko ceno po več kot 50 skrbno premišljenih, strokovnjaško pisanih in v jako lični obliki tiskanih pol bralne tvarine? Želeli bi bilo skoro, da se vendar jedenkrat velik del slovenskega občinstva že znebi neutemeljenih predsodkov, ki jih še vedno gojí nasproti „Matici“, ter da jo duševno in gmotno podpira.

Posebej veljá gledé udov sledeče: Napredovali so v zadnji dobi močno, Zagreb, Gorica, Slovenski Gradec, Pazin, Dolina in Št. Peter pri Gorici; neznatno večina dekanij ljubljanske in lavantinske, deloma tudi ostalih škofij; jednake so ostale večinoma vse goriške, tržaške in krške, deloma pa tudi ljubljanske in lavantinske dekanije; močno nazadovala sta samo Št. Lenart v Slov. Goricih in Pliberk.